

RAPORT

z realizacji

***Programu opieki nad zabytkami
gminy Śniadowo
na lata 2016-2019***

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. (Dz. U. 2014, poz. 1446) gmina Śniadowo posiada opracowany program opieki nad zabytkami gminy Śniadowo na lata 2016-2019, przyjęty uchwałą nr XIII.83.2016 Rady Gminy Śniadowo z dnia 17.02.2016 r. Autorem opracowania jest Pracownia Ewidencji i Dokumentacji Zabytków z siedzibą Nowodworcach pod Białymstokiem. Celem ogólnym programu jest koordynacja polityki przestrzennej gminy w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego oraz określenie niezbędnych działań organizacyjnych i finansowych, a także podniesienie wśród społeczności gminy świadomości potrzeby ochrony środowiska kulturowego.

Program opieki nad zabytkami dla gminy Śniadowo na lata 2016-2019 uzyskał pozytywną opinię Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

2. Podstawy prawne sporządzania raportu z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Śniadowo na lata 2016 – 2019

Zgodnie z wymogiem art. 87 ust. 5 i 6 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wójt gminy Śniadowo sporządza co dwa lata sprawozdanie z realizacji programu opieki nad zabytkami, które przedstawia Radzie Gminy.

Obowiązujący z lat 2016 – 2019 program opieki nad zabytkami gminy Śniadowo jest dokumentem, którego celem jest koordynacja polityki przestrzennej gminy w celu ochrony i wyeksponowania dziedzictwa kulturowego. Dla osiągnięcia tego celu w dokumencie ustalono uwarunkowania organizacyjne i finansowe, jak również edukacyjne i wychowawcze. Celem tych założeń było osiągnięcie efektu w postaci poprawy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego, uatrakcyjnienia go pod względem turystycznym oraz pobudzenia przedsiębiorczości i uwrażliwienia społeczności na zagadnienia związane z opieką nad zabytkami.

Omawiany dokument zakładał realizację sześciu celów długoterminowych:

1. rozpoznawanie potrzeb dotyczących podejmowania działań zmierzających do zahamowania procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
2. eksponowanie zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
3. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych;

4. tworzenie warunków współpracy z właścicielami zabytków dla zapewnienia ich opieki;
5. włączenie problematyki ochrony zabytków do bieżących zadań Rady Gminy Śniadowo;
6. uwzględnianie uwarunkowań prawnych opieki nad zabytkami.

Założenia programowe omawianego dokumentu zakładały:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania gminy;
2. uwzględnienie problemów ochrony zabytków w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
3. uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego problematyki historycznego sąsiedztwa i form zabudowy tradycyjnej oraz egzekwowanie nawiązania w nowych budynkach do lokalnych form i materiałów;
4. uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego ochrony krajobrazu naturalnego związanego przestrzennie z założeniami urbanistycznymi i architektonicznymi na terenie gminy;
5. skuteczne stosowanie i wykorzystywanie form prawnej ochrony zabytków;
6. wdrażanie instrumentów finansowych prowadzących do skutecznej poprawy stanu zabytków.

Na lata 2016-2019 przyjęto następujące cele szczegółowe:

1/ Ochrona zachowanych elementów układu urbanistyczno-przestrzennego:

- A. wprowadzanie do Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Śniadowo oraz MPZP odpowiednich zapisów dotyczących kształtowania przestrzeni i zabudowy, wypracowanych w oparciu o następujące zasady: poszanowanie pierwotnie zaprojektowanego porządku przestrzennego poprzez uwzględnienie: linii zabudowy, historycznych wysokości budynków, podziałów elewacji, formy dachów, użytych materiałów elewacyjnych i ich kolorystyki, zastosowanej stolarki okiennej i drzwiowej, form i sposobów adaptacji obiektów zabytkowych, rozmieszczania i charakteru reklam umieszczanych na obiektach zabytkowych i w bezpośrednim ich otoczeniu, sposobów wkomponowywania widocznych elementów infrastruktury technicznej;
- B. projektowanie nowej zabudowy w oparciu o element analizy przestrzenno-kulturowej, tj. ocenę wpływu powstającego obiektu na krajobraz kulturowy wsi;

- C. zahamowanie procesu niszczenia i degradacji budynków, które przez długi okres czasu były wyłączone z użytkowania;
- D. ograniczenie możliwości wprowadzania nowej zabudowy, która mogłaby zniekształcić czytelny, zabytkowy układ urbanistyczny;
- E. rewaloryzacja zieleni.

2/ Praktyczne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego dla wykreowania produktu turystycznego:

- A. wprowadzenie jednolitego systemu tablic informacyjnych, dotyczącego zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Śniadowo;
- B. opracowanie mapy zabytków gminy, jako atrakcyjnej graficznie formy reklamy, ułatwiającej dotarcie do wszystkich historycznych zakątków gminy;
- C. opracowanie i oznakowanie gminnego szlaku turystycznego pozwalającego na zapoznanie się z walorami przyrodniczymi i kulturowymi gminy;
- D. wspieranie inicjatyw lokalnych środowisk w promowaniu zasobów kulturowych i walorów środowiska naturalnego gminy;
- E. wykorzystanie obiektów zabytkowych w tworzeniu produktów turystycznych lub obsługi ruchu turystycznego.

3/ Popularyzacja i edukacja w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym:

- A. organizacja spotkań z mieszkańcami i użytkownikami zabytków mających na celu uświadamianie wartości tych obiektów, prezentowanie właściwych metod ich rewaloryzacji i sposobów remontownia, a także sprawnym ich zarządzaniem i możliwościami pozyskiwania funduszy;
- B. wprowadzenie i wzmocnienie tematyki ochrony dziedzictwa do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez wspieranie i organizowanie zajęć na rzecz budowania więzi ze środowiskiem kulturowym gminy;
- C. popularyzacja zasobów kulturowych w środkach masowego przekazu.

Należy podkreślić, że tak zakreślone cele mogły stanowić jedynie ramy działania oraz priorytety polityki gminy w zakresie opieki nad zabytkami.

Program zakładał prowadzenie monitoringu prawidłowości realizacji celów programu poprzez odniesienie się do wymienionych wyżej celów szczegółowych.

Wnioski z realizacji programu:

Cele sporządzenia raportu zostały zdefiniowane jako:

- zbadanie poprawności zdefiniowania potrzeb społecznych w zakresie objętym programem;
- określenie kierunków i celów przyszłych działań;
- poprawa widoczności podejmowanych działań;
- zwiększenie skuteczności i efektywności programów/projektów;
- identyfikowanie słabych i mocnych stron dotychczas podejmowanych działań;
- zasygnalizowanie ujawniających się problemów;
- określenie stopnia zgodności działań z przyjętymi założeniami.

Realizacja potrzeb społecznych w zakresie objętym programem opieki nad zabytkami gminy Śniadowo została wykonana w zakresie podstawowym. W kolejnych latach realizacji nowego programu opieki nad zabytkami należy skoncentrować wysiłki na zwiększeniu ilości i jakości działań „miękkich” związanych z propagowaniem idei dziedzictwa kulturowego oraz podniesieniem kompetencji osób oraz jednostek, działających na rzecz opieki nad zabytkami na terenie gminy. Oczywiste jest spostrzeżenie, przyjęte już w wielu regionach kraju, że najbardziej widoczne dla mieszkańców są działania związane z różnorodnością dziedzictwa regionalnego. Mieszkańcy nie mogą i nie powinni kojarzyć opieki nad zabytkami jedynie z remontami zabytkowych budynków. Konieczny jest szerszy, animowany przez jednostki samorządowe lub organizacje pozarządowe, dialog z mieszkańcami na temat przeszłości i jego dziedzictwa kulturowego. Ważne jest, żeby nie pomijać w nim tematów związanych także z nieodległą przeszłością.

Podejmowanie powyższych działań powinno być zbieżne z szerszym informowaniem mieszkańców o aktywności władz gminy w zakresie opieki nad zabytkami.

Widać wyraźnie dbałość władz w zakresie materiałów promocyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego. Należy podkreślić różnorodność tych materiałów, ich wysoką jakość techniczną oraz uwzględnienie szerokiego grona odbiorców.

Podsumowując, opieka nad zabytkami to szereg działań podejmowanych na rzecz zachowania dziedzictwa przeszłości dla następnych pokoleń. Podniesienie efektywności współpracy w tym zakresie z mieszkańcami z pewnością spowoduje, że działania te w znaczący sposób przyczynią się do zwiększenia świadomości mieszkańców, czym jest i jak należy chronić materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe gminy. Szczególna rola w tym zakresie przypada samorządowym instytucjom kultury: Bibliotece Publicznej oraz Gminnemu Ośrodkowi Kultury. Wskazane jest podjęcie działań w celu organizacji spotkań, wykładów, pogadanek, drobnych publikacji dotyczących dziedzictwa kulturowego gminy.